

Waar staan we met witrikken

Als Stichting de Witrik zijn we een klein familie. De stichting telt ruim 100 donateurs.

Hoeveel daarvan zijn er werkelijk actief bezig met de fokkerij van witrikken? Als je dat beziet dan houd je vermoedelijk een klein clubje over. De laatste jaarlijkse witrikdag op 5 oktober telde 27 deelnemers.

Hoe groot is de belangstelling voor witrikken bij de Nederlandse veehouders? Dat is moeilijk te peilen. In de beginjaren van de stichting zal de nadruk hebben gelegen bij het traditionele type, een fors gebouwde dubbeldoel koe. Daar is de laatste jaren verandering in gekomen. Hoeveel witrikken zijn er eigenlijk? Dat is moeilijk na te gaan omdat de witrik geen stamboek kent. Bij de geboortemelding van een kalf wordt de aftekening witrik niet altijd gemeld. Daarom weten we niet hoeveel kalveren er worden geboren. Aan de andere kant weten we ook niet hoeveel inseminaties met sperma van witrikstieren worden verricht. De aantallen witrik inseminaties van dubbeldoel en vleesrichting zijn gering, die worden niet in de statistieken opgenomen. En inseminaties van witrikstieren van de melkrichting worden vermeld onder roodbont of zwartbont, dus daar worden we ook niet wijzer.

Waar gaan we heen? Daarvoor moeten we een beetje op ons gevoel afgaan. We kunnen grofweg een indeling maken in houders van zoogkoeien en houders van melkvee. De zoogkoeien komen voor bij vleesveebedrijven en bij hobbyboeren. Dat is met elkaar een vrij kleine groep en die groep zal ook niet veel grote worden, eerder krimpen. Dat is een punt van zorg, want ze bevatten wel de oorsprong van de witrik.

De andere groep is die van de melkveebedrijven. Er zijn enkele bedrijven die bewust op witrik fokken. Die zijn wel bij onze stichting bekend. Daarnaast zien we de laatste jaren steeds meer witrikken lopen in koppels rood- of zwartbonten. Dat is meermalen het gevolg van het gebruik van een witrikstier bij een koe die moeilijk drachtig werd. Op deze manier zijn er de laatste jaren heel wat witrikken bijgekomen zonder dat het is opgevallen.

Wat zijn de perspectieven voor de hobbyboer en de zoogkoeienhouder? Het aanbod van KI-stieren lijkt voldoende. Er zijn stieren met MRIJ-bloed, maar ook Belgisch Blauw. Voor de liefhebber zijn er nog wat oudere stieren en vanzelfsprekend de genenbank. Voor wie buiten de perkjes zoekt zijn er meer mogelijkheden, zoals Longhorn, Hereford, Lynch Lineback en tegenwoordig ook Speckle park.

We zijn als Witrikstichting een kleine club. De fokkerij zal zich misschien wat meer bewegen naar de melkrichting, maar ook voor de dubbeldoel- en vleesfokkerij houden we het hoofd nog best boven water.

André Helder

Secretariaat
Pytsje van der Veen
It Skeanpaed 3
9287 NL Twijzelerheide
stichtingdewitrik@gmail.com

Witrikdag 2024

Voor de jaarlijkse witrikdag trokken we deze keer naar het Twentse Beckum. Twaalf jaar geleden waren we hier ook al gast van de familie Breukers. Het was de laatste kans voor een herhaling, want volgend jaar stopt het bedrijf met melken.

In de ochtend bood dorps huis 't Pröggehoes goede gelegenheid om wat bij te praten en te luisteren naar de laatste ontwikkelingen. De weergave van de inleiding door dagvoorzitter André Helder en de presentatie over zeldzame huisdieren door Maurice Vaessen staan hieronder in deze witrikbode.

Bij het Pröggehoes hadden ze ook voor een uitstekende lunch gezorgd, zodat we voldaan aan het middagprogramma konden beginnen. Daarvoor gingen we naar het bedrijf van Frans en José Breukers, net buiten het dorp.

Er wordt biologisch geboerd met een veelkleurige veestapel. Door het gebruik van meerdere rassen en kleurslagen is door de jaren een meer dan bonte veestapel ontstaan. Er waren muiskleurigen, valen, blauwen en witrikken als vertegenwoordigers van de Nederlandse kleurslagen. Maar bij diverse koeien was ook te zien dat in het verleden gebruik is gemaakt van Normandiër en Noors Roodbont. Een zeldzame smeltkroes, waarbij aandacht voor een goede gebruikskoe duidelijk ook aandacht heeft gehad.

Heel boeiend allemaal, maar het nadert zijn einde. Het echtpaar Breukers nadert de leeftijd van 70 jaar en dan is het een keer genoeg. Hopelijk vinden de koeien volgend jaar een goede bestemming. Wij mochten er met dank aan onze gastheer en -vrouw nog een keer van genieten.

Maatschap Kusters

Witrikken in de Brabantse Peel, wie had dat vroeger gedacht. Maar nu lopen ze daar op een melkveebedrijf met topproductie. We zijn op bezoek bij de maatschap Herman en (?) Kusters in Oploo. Vijftig jaar geleden liepen hier nog MRIJ's, zoals dat hoorde in het Land van Cuijk. En toen kwam de Holstein Friesian. Eerst werd er voorzichtig gekruist, maar later kwamen er ook zuivere Holsteiners. En de kleur veranderde van roodbont naar overwegend zwartbont. Het oude dubbeldoeltype is verdwenen. De koppel van 125 melktypische koeien produceert ruim 12500 keg melk gemiddeld, met 4,30 % vet en 3.50 % eiwit, bij 3 maal daags melken.

Naast de zwartbonten heeft ook witrik sluipend invloed gekregen in stal Kusters. Het begon bij een koe die moeilijk drachtig wilde worden. Zoals wel meer gebeurt werd dan maar een witrik geprobeerd en met succes. Dat leverde de eerste witrikken op. Sterke dieren, die goed mee kunnen in de hoogproductieve veestapel.

De invloed van de witrik op dit bedrijf is inmiddels gegroeid. Dat komt door Jan van den Braak. Jan had een eigen bedrijf met hoogwaardige genetica. We hebben hierover bericht in de Witrikbode van voorjaar 2024.

Jan is inmiddels gestopt met melken, maar niet met fokkerij. Zijn beste dieren, waaronder verschillende witrikken, vonden een plek bij de familie Kusters. Er zijn nu 9 witrikken aan de melk en er zijn verschillende vaarzen in aantocht. Jan blijft wel sterk betrokken bij de fokkerij en de stierenkeuze. Op deze wijze kan de handel in embryo's worden voortgezet. Er bestaat (internationale) belangstelling voor deze genetica. De samenwerking van Kusters en Van de Braak geeft beide partijen de mogelijkheid om verder te werken met hoogwaardige genetica. Daarbij is een drietal excellente dochters van de stier Launch. Jan blijft mede zeggenschap houden over het fokbeleid van de dieren die hij inbracht. Momenteel wordt er onder andere geïncuseerd met Sem, Primetime en de genomic stier Surfer. Bij de stierenkeuze bestaat een voorkeur voor hoornloosheid.

De familie Kusters en Jan van de Braak hebben elkaar gevonden in een combinatie van hoogwaardige genetica en topmanagement. We gaan nog meer van ze horen.

Witrikken bij de familie Kusters.

Keuringen hervat

Na enige tijd zijn we weer begonnen met keuren. Omdat Arie van Buuren momenteel niet keurt, hebben we Jan van den Braak bereid gevonden om Aries taken over te nemen. Jan heeft een lange historie in het rundvee, zowel in de melkerij, de fokkerij als ook in de handel in fok- en gebruiksvee en later ook in de embryo's.

We zijn in september weer begonnen. Eerst bij de familie van der Veen in Twijzelerheide. Altijd weer een feest voor het oog. De zorgboerderij, blije mensen, prachtig landschap en sublieme koeien. We vonden er 10 fokdieren (85 punten en hoger) en een plusdier (80-84). Als er mindere dieren waren, hebben wij ze niet gezien. In de middag naar de familie Oranje in Wachtum. Daar keurden we 9 koeien en een stier. De stier was een mooi plusdier en van de koeien kregen er 5 het predicaat fokdier.

Een week later reden we de polder in en kwamen we eerst op de koffie bij nieuwe donateurs, Diana en Arnold van Veelen. Zij hebben de burgerboerderij aan de Ibisweg in Zeewolde. In dit prachtige stuk polder brengen zij boeren en burgers samen op een biologische melkveehouderij. Ze gaan ervoor om de lijnen tussen producenten en afnemers zo kort mogelijk te houden en bieden binnenkort ook ruimte aan jonge ondernemers die hun bedrijven in de polder willen laten bloeien.

99 punten fokdier van de familie Renken.

Vaars bij de familie Van Veelen.

Ze melken 70 koeien en voeren uitsluitend gras en klaver. De koeien zien er best uit en bij het jongvee lopen enkele prachtige Witrikken. Dit spoorde ze aan om er meer van te willen weten en er meer te fokken. We hebben ze bij de koffie bijgepraat over de Stichting en de Witrikken. Daarna zijn we de wei en het natuurgebied in geweest om de dieren te bekijken. Daar liepen enkele zeer veel belovende Witrikken met een mooie aftekening rond. Dat belooft iets voor de toekomst. Hopelijk komen we er vaker!

's Middags waren we te gast bij Lisette en Jaques Renken, velen van jullie zullen hen kennen van de Witrikdag, enkele jaren geleden in Dronten bij Aalt van der Bunt. Het middagprogramma was toen op het bedrijf van de familie Renken. We troffen er nu weer 1 fokdier (99 punten!) en een plusdier aan. Ook zagen we er een aantal dubbele Witrikken met kalf, hetgeen onze mening weer sterkt dat de vruchtbaarheid van de dubbele Witten zeker niet altijd slecht is. De koeien waren er in topconditie, zowel op stal als in de wei.

Wij gaan binnenkort weer op pad en hopen dat u zich allemaal meldt om uw dieren te laten registreren. Wij komen graag, ook bij u!

Jan Fred Nijman

Presentatie door Maurice Vaessen

“De waarde en de uitdagingen van het houden van zeldzame rassen”

De Stichting Zeldzame Huisdierrassen (SZH) heeft als doelstelling om de variatie onder de landbouwhuisdieren in Nederland te behouden en te voorkomen dat oorspronkelijke rassen uitsterven. Ze bundelt de belangen van de stamboeken en rasverenigingen van rassen die hun oorsprong in Nederland hebben en die als zeldzaam worden gekwalificeerd.

Wanneer is een ras zeldzaam? Hiervoor zijn internationaal criteria vastgesteld op basis van het aantal aanwezige dieren en van de inteelt binnen het ras. Runderrassen worden als kwetsbaar beschouwd als het aantal vrouwelijke dieren lager is dan 6000. Bij minder dan 3000 is het ras bedreigd en bij minder dan 300 is de situatie kritiek. De meeste runderrassen vallen in de categorie “bedreigd”. Dat geldt inmiddels ook voor de MRIJ, die gestadig in aantal terugloopt. Voor andere diersoorten, met name eenden en konijnen, is de situatie kritiek. Bij de paarden gloort voor de Groninger weer enig licht, de belangstelling lijkt daar toe te nemen.

Ons land kent een rijk verleden in de fokkerij van landbouwhuisdieren. De voorloper van CRV, het NRS, werd 150 jaar geleden opgericht. De eerste varkensstamboeken dateren van begin vorige eeuw. Nederland loopt ook nu nog voorop in de fokkerij. Topigs-Norsvin (varkens) en Hendriks Genetics (pluimvee) zijn belangrijke spelers op wereldschaal. Met CRV en KWPN telt Nederland ook mee bij de runderen en de paarden. Daarbij is specialisatie opgetreden met vermindering van het aantal rassen als gevolg. Veel oude rassen zijn zeldzaam geworden. De SZH draagt eraan bij dat deze oude rassen behouden blijven. Dat kan door gerichte fokkerijmaatregelen, passende wet- en regelgeving, behoud door gebruik en door promotie.

Daarnaast is conservering van belang, zoals bij de genenbank. SZH is hiervoor ook deelgenoot in het Centrum voor Genetische bronnen in Nederland (CGN). CGN omvat ook de zorg voor plantaardig levend erfgoed: landbouwgewassen, groente en (fruit-)bomen. Voor het behoud van het levend erfgoed zijn zowel de maatregelen bij de levende populatie als conservering een noodzaak.

Behoud van (zeldzame) rassen betekent behoud van biodiversiteit. Dat is nodig voor een duurzame voedselproductie en het veiligstellen van onze voedselbronnen. Behoud van zeldzame rassen betekent ook behoud van eigen identiteit, een vitaal platteland en variatie aan smaken. Er zijn op dit gebied wel veranderingen. De kijk op het houden (en tentoonstellen) van dieren verandert en de specifieke kennis over bijzondere en zeldzame dieren vervaagt, zowel bij de overheid als de nieuwere generaties. De overheid heeft bij het behoud van biodiversiteit een sturende en regulerende taak door overeenkomsten en wetgeving. Een uitvloeisel hiervan is het paraplubestand, waarbij dieren van zeldzame rassen worden gered bij uitbraak van besmettelijke ziekten.

De SZH vervult bij dit geheel een belangrijke rol. SZH ondersteunt fokkers en houders van zeldzame rassen door erkende fokcentra. Er wordt kennis over zeldzame huisdieren overgebracht via educatieve centra en informatie naar een breed publiek. In uitvoerende zin is SZH belangrijk als beheerder van het Paraplubestand. SZH speelt ook in Europees verband een rol in het behoud van dierlijke genetische bronnen.

Nieuwe folder Stichting Zeldzame Huisdierrassen

Levend Erfgoed

Vee van toen -
Vee van
de toekomst

Van Barnevelder kip tot Lakenvelder koe
We hebben in Nederland ruim
80 oorspronkelijke huisdierrassen.
Zij zijn ons levend erfgoed.
Misschien zijn ze ook onmisbaar
voor onze toekomst.

Levend Erfgoed, het (be)houden waard

Beestachtig krachtig
Eeuwenlang werden dieren ingezet om mee te helpen op het land. Ook nu nog zijn oude paarderrassen in gebruik. Zo helpen Nederlandse trekpaarden met het wegkopen van oude bomen uit het bos.

Dubbeldoel!
Veel oorspronkelijke rassen zijn gelokt als dubbeldoel. Zo leveren de Groninger blaaskop en de MBB naast de melk ook een lekker stuk vlees. Barnevelder kippen geven ons eieren én een strakke kippenpoosje. De dubbeldoelmerken maken deze dieren erg geschikt voor de natuurinclusieve landbouw.

Natuurbeheerders
Veel natuurgebieden kunnen niet zonder gras. Soms zijn landschappen zelfs door begrazing ontstaan. Drentse heideschape en Schoonebeekers houden de heide open. Bonte Bentheimers beheren al wroetend het bos.

Eeuwenoud
Het Mellesje en de Dantoren van Utrecht horen bij ons Nederlands erfgoed en die willen we natuurlijk niet kwijt. Ook de oorspronkelijke huisdierrassen gaan we terug. Wist je bijvoorbeeld dat de Noord-Hollandse krombeekend al voorkomt op een prent uit 1670?

Rassen die passen
Bij het kiezen van een gezelschapsdier is de keuze reuze. Val je voor de eigenzinnigheid van een Stabijhoun of kies je voor de aanbaarheid van een Tiszabudi, Gouwehaar of Klein Lotharinger konijn?

Zeldzaam lekker
Bijzondere rassen maken bijzondere producten en dat proef je! Van romige kaas van de Nederlandse Toggenburger geit, honing van de inheemse Zwarte honingbij tot een geconfitte ganzenbout van de enige echte Tweente landgans. Je vindt het bijvoorbeeld in een boerderijwinkeltje of bij een Slow Food restaurant.

Parels in het landschap
Landschapsdieren verfraaien hun tuinen graag met bijzondere dieren. Goudse slarken vullen sierlijke dreefweiden. Lakenvelders lopen als 'kunst op poten' in de kasteelruin.